

MALI KATALOG INTERKULTURALNIH RADIONICA

Izdavač: Ekumenska humanitarna organizacija
Urednica kataloga: Ana Bu

PREDGOVOR

Mali katalog interkulturalnih radionica koji je pred vama je izbor iz radionica koje su realizovane u okviru interkulturalnih projekata Ekumenske humanitarne organizacija (EHO) iz Novog Sada i namenjen je pre svega nastavnicima i nastavnicama koji su pohađali EHO obuke o interkulturalnom učenju, ali i svima onima koji se bave interkulturalnim obrazovanjem.

Cilj kataloga je da im pomogne u izboru i realizaciji radionica, koje svojim temama, pristupom i metodama doprinose razvoju interkulturalne osetljivosti i interkulturalne komunikacije.

U postojećim planovima i programima za obrazovanje u osnovnoj školi u Srbiji, izostaje termin interkulturalnosti kao noseći, nastava je uglavnom usmerena na bolje poznavanje ili jezika i kulture većinskog naroda ili nacionalnih zajednica koje tu žive (u Vojvodini nastava na mađarskom, slovačkom, rumunskom, ruskinskom jeziku). Da bi se postojeća situacija promenila potrebno je osmisliti takav plan i program koji će u kontinuitetu osam godina tokom osnovnog školovanja usmeravati učenice i učenika na osveštivanje različitosti, s jedne strane, i razvijanje sistema vrednosti kojim se one uvažavaju. U periodu dok do takve promene još ne dođe, moguće su manje intervencije unutar postojećeg plana i programa tako što će se izvoditi interkulturalne radionice u situacijama kada je to moguće. One svakako treba da budu na zadovoljstvo učenicima i nastavnicima, da razvijaju znatiželju istinskog istraživačkog potencijala koje svako dete nosi, ovoga puta usmerenog na pronalaženje oblika i sadržaja interkulturalnog delovanja i ponašanja. Dakle, predložene radionice su pomoć u prelaznom periodu i treba ih shvatiti kao otvoreni sistem u koji nastavnici, podjednako i učenici, mogu 'ubacivati' svoje novine i ideje. Radionice su poziv na delanje i poziv na novo osmišljavanje nečega što je već poznato, ali i otkrivanje nečega što može biti za učenike tajanstveno, lepo i novo.

To sada zavisi od vas!

Ana Bu,
autorka i realizatorka obuke o interkulturalnom učenju

SADRŽAJ

Br.	Naziv radionice	Tema	Vrsta aktivnosti / metoda	Str.
1.	<i>Bingo!</i> – Tombola interkulturalnosti	Poznate ličnosti koje pripadaju različitim kulturama	Kviz	4
2.	Državni praznik	Uloga heroja u istoriji	Rad u grupama, diskusija	6
3.	Evropski voz	Stereotipi i predrasude	Rad u grupama, diskusija	8
4.	<i>Good Morning World!</i> (Dobro jutro planeto!)	Globalizacija, jezička i kulturna raznolikost	Studija slučaja	11
5.	Istupi	Ljudska prava, diskriminacija	Igranje uloga, diskusija	13
6.	Ja sam...	Identiteti	Individualni rad, diskusija	15
7.	Kakav je tvoj stav?	Stereotipi, ksenofobija	Debata	16
8.	Linija istorije	Etnocentrizam, različito tumačenje istorijskih događaja	Diskusija	18
9.	Moj ranac	Migracije	Igra simulacije	19
10.	Moja priča	Životne priče, kulturološke razlike	Individualni rad, grupna diskusija	20
11.	Pogodi ko nam dolazi na večeru?	Predrasude i diskriminacija, kulturološke razlike	Igranje uloga, akvarijum	21
12.	Pozdravi na različitim jezicima	Interkulturalna komunikacija i interkulturalna osetljivost	Istraživanje	23
13.	Pozdravljanje	Neverbalna interkulturalna komunikacija	Igra	26
14.	Problem devet tačaka	Prepreke kod interkulturalnog učenja	Rešavanje problema	28
15.	Tražimo sličnosti i otkrivamo različitosti	Sličnosti i razlike, identiteti i vrednosti	Upitnik, diskusija u plenumu	29
16.	U mojoj porodici	Porodične kulture i vrednosti	Asocijacije, rad u parovima	30

Tombola interkulturalnosti – *Bingo!*

Šta znamo o interkulturalnosti?

Teme koje se obrađuju:	Interkulturalno učenje
Kompleksnost:	Nivo 1
Veličina grupa:	8+
Vreme:	40 minuta
Pregled:	Ovo je jednostavan kviz i varijacija igre Bingo! u kojoj učesnici dele svoje znanje o interkulturalnosti
Materijali:	<ul style="list-style-type: none"> • Jedna kopija stranice sa kvizom i olovka po učesniku • FC papir i markeri
Instrukcije:	<ul style="list-style-type: none"> • Podelite listove sa kvizom i olovke • Objasnite da učesnici trebaju naći jednog partnera i postaviti mu jedno od kviz pitanja. Ključne reči za odgovor treba zapisati u odgovarajuće polje. • Parovi se zatim razdvajaju i pronalaze nekog drugog s kim će napraviti novi par. • Cilj igre nije samo dobiti odgovor na svako polje, nego takođe i postići da svaki put različita osoba odgovori na pitanja • Ko god da dobije odgovore na svim poljima / popuni sva polja, treba da uzvikne „Bingo!“. Oni pobeđuju. • Pređite na diskusiju. Uzmite pitanje iz prvog polja i zamolite redom učesnike da podele svoje odgovore koje su dobili. Napravite listu odgovora na FC. U ovom delu dopustite kratke komentare. • Vratite se na tabelu na kraju i malo detaljnije prodiskutujte odgovore u svakom polju.
Saveti za facilitatore:	<p>Slobodno menjajte bilo koje od pitanja kako bi aktivnost prilagodili temi, interesima i nivou grupe.</p> <p>Kada beležite odgovore na pitanja, zapišite samo ključne reči. Svrha tabele je da vam pomogne kasnije u diskusiji.</p>

Feministkinja, filozof i pisac,
kritičarka patrijarhalnog
sistema.

U svom delu "Drugi pol"
pokazuje kako su muškarci
poricali identitet žena,
oslanjajući se na istoriju,
umetnost i psihologiju
(1908-1986)

Najveći nemački književnik.
Njegov prevod Hasanaginice
otvorio je srpskoj narodnoj
poeziji put ka svetskoj
književnosti
(1749-1832)

Verovao u nenasilje i
jednakost svih religija a
na pitanje je li hindus,
odgovorio je:
"Da, jesam.
Takođe sam i hrišćanin,
musliman, budist i jevrejin
(1869-1948)

Ime najpoznatijeg borca
protiv rasne segregacije
(1929-1968)

Pisac, istoričar i lingvista
slovačkog porekla
(1795-1861)

Ime najpoznatijeg borca
protiv aparthejda
(1918-2013)

Najpoznatiji mađarski pesnik,
rođen kao Aleksandar
Petrović od oca Srbina i
majke Slovakinke
(1823-1849)

Lingvista,
reformator srpskog jezika
(1787-1864)

Džez gitarista,
francuski Rom
(1910-1953)

Državni praznik

Kako vidimo ljude iz sopstvene i drugih kultura?

Koji su društveni, ekonomski, kulturološki i obrazovni razlozi koji leže u osnovi diskriminacije, neprihvatanja, izolacije i marginalizacije društvenih grupa? Razmenom informacija o herojima iz svog naroda i kulture učesnici se mogu bolje upoznati i steći uvid u kulturu i istoriju drugih naroda.

Pitanja kojima se bavimo:	<ul style="list-style-type: none">• Heroji kao činioци i simboli socijalizacije i kulture nekog naroda.• Različito tumačenje istorije.• Sličnosti i razlike među ljudima koji potiču iz različitih kultura i naroda.
Ciljevi:	Da se kod učesnika: <ul style="list-style-type: none">• razvije svest o različitim pogledima na iste istorijske događaje i heroje koji se sa njima povezuju.• pobudi interesovanje za istoriju i heroje drugih nacija i kultura• razvije samokritičnost u odnosu na istoriju sopstvenog naroda• razvije svest o potrebi za univerzalnim poimanjem istorije• da se razmotri način predavanja i učenja istorije i uloge heroja u istoriji
Vreme:	90 min
Veličina grupe:	Od 10-40 učesnika
Priprema:	Potrebni su vam flipčart i markeri, kao i papir i olovke za učesnike
Uputstvo za rad:	
1.	Ukoliko je grupa velika, podelite je u 5-6 manjih grupa
2.	Počnite tako što ćete sve učesnike zamoliti da pojedinačno razmisle o najvećim herojima iz istorije svoga naroda, naročito o onima koje oni lično cene ili se njima ponose. Važno je napomenuti, naročito ukoliko je grupa nacionalno i verski mešovita, da ti heroji ne moraju biti iz zemlje u kojoj trenutno žive, nego da to mogu biti heroji iz zemlje iz koje potiču. Dajte učesnicima par minuta za ovo.
3.	Potom učesnike u malim grupama zamolite da upoznaju jedni druge sa svojim herojima i da ostalima kažu zašto su oni važni za njihovu naciju. Ostavite grupama dovoljno vremena kako bi učesnici zaista mogli da razmene informacije i postavе pitanja.
4.	Zamolite svaku grupu da na flipčartu napiše svoj spisak heroja, iz kog su naroda i (ukoliko to nikome ne smeta) šta su njihova najveća dostignuća / zašto se smatraju herojima.
5.	U plenumu / pred celom grupom tražite da po jedna osoba iz svake grupe ukratko predstavi rad svoje grupe.

<p>Diskusija :</p>	<p>Treba da zapišete koji heroji su bili pomenuti više puta ili su se na neki način često pominjali. Pitajte učesnike da li im se dopala ova aktivnost, a potom se usredsredite na diskusiju oko sledećih pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Da li se neko iznenadio pominjanjem nekog od heroja? Zašto? • Da li su svima poznati baš svi pomenuti heroji? Po čemu su obično heroji nekih naroda poznati? Koje ljudske vrednosti oni predstavljaju? • Šta nas navodi na to da neke heroje cenimo više od drugih? Gde smo naučili da ih treba poštovati i zašto? • Da li smatrate da bi ih njihova dela i postupci i dalje činili herojima ukoliko bi živeli u današnje vreme? • Da li smatrate da su navedeni heroji zapravo univerzalni heroji? • Da li mislite da bi ih svako doživeo kao heroje?
<p>Napomene za voditelja/-ku radionice:</p>	<p>Ukoliko je grupa nacionalni i verski mešovita male grupe možete formirati na osnovu ovih pripadnosti.</p> <p>Ako vam vreme to dozvoljava, grupe mogu pripremiti mali skeč ili predstavu sa nekom scenom ili anekdotom koja je proslavila nekog heroja. Dodatna dinamika se postiže ukoliko se od gledalaca traži da pogode o kome je reč.</p> <p>Osnovna poruka ove aktivnosti - da heroji uglavnom postoje u specifičnim kulturnim i nacionalnim okvirima, uočava se bolje ukoliko je grupa multikulturalna i ako učesnici pripadaju različitim starosnim grupama i polu.</p> <p>Obzirom da se većina heroja iz istorije vezuje za neki rat ili bitku, zanimljivo je predstaviti tog heroja sa stanovišta druge, suprotstavljene strane.</p> <p>Moguće je da su većina pomenutih heroja muškarci. Ukoliko je to slučaj, pitati učesnike/ce zašto je to tako, i u toku diskusije spomenuti i pitanje roda i diskriminacije po tom pitanju, kako tokom istorije, tako i danas.</p>
<p>Varijacije:</p>	<p>Zanimljiva varijacija je govoriti o različitim državnim praznicima u različitim kulturama i narodima. Zašto je neki dan državni praznik? Povratna informacija i evaluacija imaju isti tok kao i kod vežbe sa herojima.</p>
<p>Predlog za dalje aktivnosti:</p>	<p>Ostale aktivnosti koje se bave sličnim pitanjima su „<i>Linija istorije</i>” i „<i>Moja priča</i>”.</p>

EVROPSKI VOZ

Niko od nas nije rasist, ali ...
Ova aktivnost se bavi predrasudama u svakodnevnom životu,
naprimer kod putovanja vozom.

Vrsta aktivnosti:	Upitnik, diskusija u plenumu
Teme koje se obrađuju:	Predrasude i granice tolerancije Stvaranje predstava i stereotipa o različitim manjinama
Ciljevi:	<ul style="list-style-type: none">• Suočiti učesnike sa njihovim predrasudama i stereotipima o drugim ljudima i manjinama i sa predstavama i asocijacima koje ovaj tekst izaziva• Osvrnuti se na predstave učesnika o manjinama• Podići svest o granicama sopstvene toleranciji• Suprotstaviti različite vrednosti i stereotipe učesnika
Veličina grupa:	Minimum 5, a maksimum 40 učesnika
Vreme:	90 do 120 minuta
Priprema:	Kopije radnih listova (scenarija), po jedan za svakog učesnika/cu Olovka za svakog učesnika/cu
Instrukcije:	<ul style="list-style-type: none">• Dajte svakom učesniku po jednu kopiju radnog lista (scenarija)• Ukratko im opišite scenario i recite im da pročitaju opise osoba koji putuju vozom• Zamolite učesnike da individualno izaberu tri osobe sa kojima bi najviše voleli da putuju i tri osobe sa kojima bi najmanje voleli da putuju• Kada su svi učesnici napravili svoje lične izbore, neka formiraju grupe od 4 - 5 učesnika. <p>Neka u malim grupama:</p> <ol style="list-style-type: none">a. Objasne svoj izbor i svoje razlogeb. Uporede svoje izbore i pronađu sličnostic. Konsenzusom utvrde zajedničku listu sa tri najpoželjnije i tri najnepoželjnije osobe <ul style="list-style-type: none">• Neka u plenumu svaka grupa objasni svoj izbor kao i svoje argumente.• Treba navesti i koje su osobe izazvale najviše spora u grupi.
Diskusija:	<p>Debriefing i diskusija su zasnovani na izveštajima iz grupa. Upoređivanje različitih rezultata je dobar način za započinjanje diskusije. Možete nastaviti diskusiju sa nekim od sledećih pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none">• Koliko je realna ova situacija?• Da li je neko imao slično iskustvo?• Koji su bili glavni faktori koji su uticali na vašu odluku?• Ako grupa nije uspela da se dogovori, zašto se to desilo?• Šta je bilo najteže u vežbi?• Koji faktori su sprečavali donošenje konsenzusa?• Koje stereotipe pobuđuje lista putnika?• Kako bi se osećali da niko ne želi da sedi sa vama u istom kupeu?

<p>Saveti za facilitatore:</p>	<p>Znajte da je data lista putnika dugačka, što otežava učesnicima dogovor oko zajedničke liste. Zbog toga je možda potrebno više vremena kako za individualni, tako i za grupni rad. Ako želite, možete da smanjite listu na 10-14 putnika i da je prilagodite lokalnoj ili nacionalnoj situaciji. Važno je da budu zastupljene najvažnije manjine u toj sredini, uključujući i tzv. "nevidljive" manjine kao što su homoseksualci, invalidi, neko ko je HIV pozitivan itd...</p> <p>Grupe često neće uspeti da sastave zajedničku listu. Nemojte tome pridavati preteran značaj, jer to može dovesti do pogrešnih zaključaka, ali je možda interesantno saznati od učesnika, zašto je teško doći do konsenzusa u ovakvim slučajevima.</p> <p>Važno je pri tome poštovati svačije mišljenje i ne napadati ljude zbog toga. Svako ima pravo na svoju ličnu odluku. Pazite da se diskusija ne razvija u pravcu "ko od nas ima najmanje predrasuda" već pre u pravcu da svi mi imamo predrasude.</p> <p>Važno je u diskusiji napomenuti da su opisi veoma šturi i da ništa ne znamo o ličnostima i kontekstu u kome ovi ljudi žive.</p> <p>Ali, zar nije to način na koji obično reagujemo kada čitamo novine, gledamo TV, vodimo konverzaciju ili srećemo ljude prvi put?</p>
<p>Predlozi za nastavak:</p>	<p>Na ovu aktivnost može da se nadoveže još jedna koja se takođe bavi našim predstavama o drugima i zove se "Prvi utisci" (strana 83) ili "Šta vidite" na strani 176.</p>

Scenario

Želite da rezervišete mesto u vozu »*Transeuropa Express*« koji povezuje Lisabon sa Vladivostokom. Put traje sedam dana i putovaćete kušet kolima koja morate deliti sa još troje ljudi. U nastavku je dat spisak mogućih saputnika. Koga od njih bi najradije primili u vaš kupe? Sa kim ne bi putovali?

1. Debeli berzanski stručnjak iz Švajcarske
2. Italijanski disk-džokej koji očigledno ima dosta para
3. Mladi umetnik koji je HIV-pozitivan
4. Baskijski nacionalista koji redovno putuje za Rusiju
5. Mladi Palestinac koji studira u Afganistanu
6. Francuski farmer koji govori isključivo francuski i nosi korpu sira veoma karakterističnog mirisa
7. Navijač iz Liverpula koji ide na fudbalsku utakmicu
8. Skinhead in Švedske koji je očigledno pod dejstvom alkohola
9. Holandska profesorka koja je agresivna feministkinja
10. Ukrajinski student koji ne želi da se vrati kući
11. Slep pijanista iz Austrije
12. Sredovečna Rumunka koja nema ulaznu vizu i u rukama drži jednogodišnje dete
13. Švicer cigareta koji se plaši carinika
14. Žena novopečenog bogataša iz Istočne Evrope, koja putuje u Pariz da obnovi garderobu

Uputstvo:

1. Neka svako za sebe odabere tri osobe sa kojom bi želeo da deli kupe i tri osobe sa kojima ne želi da putuje
2. U manjim grupama razmenite informacije o poželjnim i nepoželjnim saputnicima kao i o razlozima za ličnu odluku.
3. Pokušajte da se u grupama dogovorite koja su tri saputnika prihvatljiva za sve članove grupe, i koja su trojica neprihvatljiva.
4. Neka u plenumu svaka grupa predstavi svoj izbor i zatim ocenite vežbu.

Good Morning World!

**(o prisustvu globalizacije u svakodnevnom životu -
preporučuje se za nastavu engleskog jezika)**

Tema:	Prednosti i opasnosti globalizacije
Pitanja za diskusiju:	<ul style="list-style-type: none"> • Da li globalizacija smanjuje ili povećava kulturnu raznolikost? • Da li je lingvistička raznolikost više ugrožena od kulturne raznolikosti? Da li globalizacija ugrožava male jezike – možda će za 100 godina svi govoriti engleski ili španski? • Da li procesi homogenizacije i heterogenizacije teku paralelno ili se međusobno osnažuju? • Završno pitanje: Sta sve dugujemo globalizaciji?
Aktivnosti, instrukcije i radni listovi:	
1. korak:	<ul style="list-style-type: none"> • Pročitajte sledeći tekst i podvucite predmete koji ne bi postojali da nema globalizacije: <p>As I wake up, I throw back the sheets and blankets, get out of bed and put on my slippers. I then go to the bathroom where I wash with soap and water. Returning to my bedroom, I take off my pyjamas and put on my clothes and shoes for school. I look out the window to check the likely weather – cold and rainy – and decide that I had better wear a jacket to keep me warm. Downstairs in the kitchen, I eat a bowl of cereal and drink a cup of coffee while watching CNN. Realising I am running late, I rush upstairs to clean my teeth. Downstairs again, I pull on my jacket and hat, pick up my books and head out the door to the bus stop.</p>
2. korak, rešenje:	<ul style="list-style-type: none"> • Sledeći predmeti ne bi postojali danas da nema globalizacije: <p>As I wake up, I throw back the sheets and blankets, get out of bed and put on my slippers. I then go to the bathroom where I wash with soap and water. Returning to my bedroom, I take off my pyjamas and put on my clothes and shoes for school. I look out the window to check the likely weather – cold and rainy – and decide that I had better wear a jacket to keep me warm. Downstairs in the kitchen, I eat a bowl of cereal and drink a cup of coffee while watching CNN. Realising I am running late, I rush upstairs to clean my teeth. Downstairs again, I pull on my jacket and hat, pick up my books and head out the door to the bus stop.</p>
3. korak:	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznajte zemlje ili kulture iz koje potiču gornji predmeti

4. korak:

• Rešenje:

As I wake up in a warm bed (built from a design going back to the ancient **Middle East** and modified in **northern Europe** and today made from **Scandinavian** pine before being exported to **my country**), I throw back the sheets (made from cotton first domesticated in **India** but now grown, spun and sewn in **China** by a **British** owned company) and blankets (made of wool from sheep first tamed and herded in the **Middle East** but whose forebears came from **Spain** to **Australia** where the wool was grown before being exported to **Italy** on a **Liberian** registered ship – crewed by **Phillipinos** but with **English** officers – to be spun and woven before being exported back to my country where it is sold in a shop owned by a company from **Sweden**), get out of bed and put on my slippers (much like the moccasins worn by native **North Americans** but today made in **Thailand** using a synthetic fibre made in **Singapore** on machines made in **Russia**). I then go to the bathroom (a more recent development of our **Italian** ancestors) where I wash with soap (invented by the ancient **Gauls** from modern day **France** but made from **Nigerian** palm oil by a **Dutch-English** company with subsidiaries in almost every country of the world – and advertised a **Japanese**-brand television by a **Spanish**-born **Hollywood** movie star) and water (purified by chemicals from **Canada** at a treatment plant owned by a **French** company). Returning to my bedroom, I dress for school with clothes (Jeans and T-shirt, both made in **El Salvador**, but worn by people in almost every country) and shoes (made in **Vietnam** for a **German** company from skins tanned according to a process first developed in **Egypt** and rubber from **Malaysia**). I look out the window to check the likely weather – cold and rainy – and decide that I had better wear something to keep me warm. Downstairs in the kitchen, I eat a bowl of cereal (original **Swiss** recipe made by a **US** owned company out of grains first domesticated in **Mexico**) and drink a cup of coffee (**Tanzanian** “campaign coffee” – with sugar first domesticated in the **Caribbean** and milk from cows originally from **Belgium**) while watching CNN – where I see news of an election in **Pakistan**, a meeting of world leaders in **Doha, Qatar**, a new **UN** peace-keeping mission in **Central Africa** (with soldiers from **Fiji, Denmark** and **The Netherlands**), the results of a **World Cup** qualifying game between **Uruguay** and **Argentina**, and about a famous **Bollywood (India)** actor has just gotten married. Realising I am running late, I rush upstairs to clean my teeth (old **Chinese** custom). Downstairs again, I pull on my jacket (**New Zealand** nylon fibre made with oil from **Iraq** – but named after a city in **Nepal brand**), pick up my books (**English** publisher but soon to be available on a global internet) and head out the door to the bus (a **Swedish** Volvo running on **Iranian** diesel and a big contributor to global climate change – but not as bad compared to those students whose parents drive the to school in private cars from **Korea, Japan, Germany, Spain, France, Italy, Brazil, USA, South Africa** or **England**).

Istupi

Teme koje se obrađuju:	Diskriminacija, ksenofobija, siromaštvo i opšta ljudska prava
Pregled:	Svi smo mi jednaki, ali su neki više jednaki nego drugi. U ovoj aktivnosti učesnici će doživeti kako izgleda biti neko drugi u njihovom društvu. Pitanja koja se postavljaju uključuju: <ul style="list-style-type: none"> • Društvenu nejednakost koja je često izvor diskriminacije i isključivosti • Saosećanje (empatiju) i njene granice
Ciljevi:	<ul style="list-style-type: none"> • Saosećati sa onima koji su drugačiji • Podići svest o nejednakim mogućnostima u društvu • Negovati razumevanje o mogućim ličnim posledicama zbog pripadanja određenim društvenim manjinama ili kulturnim grupama
Materijali:	Kartice sa ulogama Otvoreni, veći prostor (hodnik, velika prostorija ili dvorište)
Priprema:	Pažljivo pročitajte aktivnosti. Pregledajte listu „ <i>situacija i događaja</i> “ i prilagodite je grupi sa kojom radite Napravite kartice sa ulogama, jednu po učesniku. Iskopirajte i isecite kartice sa ulogama i presavijte ih.
Instrukcije:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podelite kartice sa ulogama, bez reda, svakom učesniku po jednu. Recite im da ih zadrže za sebe i da ih ne pokazuju nikom drugom. 2. Pozovite ih da pročitaju svoje uloge 3. Recite im da počnu sa uživljavanjem u ulogu. Da bi im pomogli pričitajte neka od sledećih pitanja: Kakvo je bilo vaše detinjstvo? U kakvoj ste kući živeli? Kakav je sada vaš svakodnevni život? Kako provodite dan? Čega se plašite? 4. Sada zamolite učesnike da budu potpuno tihi i da se poređaju u liniju jedni pored drugih (kao na startnoj liniji) 5. Recite učesnicima da ćete sada naglas pročitati listu situacija ili događaja. Svaki put kada na izjavu mogu odgovoriti sa „<i>da</i>“ oni treba da istupe. U suprotnom ostaju tamo gde su i ne pomeraju se. 6. Naglas čitajte situacije, jednu po jednu, sa pauzom između svake izjave kako bi učesnici mogli da razmisle, istupe (naprave korak napred) pogledaju oko sebe i vide koji je njihov odnos u odnosu na ostale. 7. Na kraju pozovite sve da pogledaju svoje konačne pozicije. Nakon nekoliko minuta vratite se u veliku grupu.
Diskusija:	Započnite sa pitanjima za učesnike šta se desilo i šta misle o ovoj aktivnosti, a zatim pređite na razgovor o pitanjima koja su se javila i šta su oni naučili: <ul style="list-style-type: none"> • Kako su se osećali kada su koračali napred, ili kada su ostali na mestu? • Za one koji su često pravili korak napred, kada su počeli primećivati da se ostali nisu kretali tako brzo kao oni? • Da li je neko osećao da se nekad radi o kršenjima ljudskih prava? • Mogu li učesnici pogoditi koja je čija uloga bila (dozvolite učesnicima da u ovom delu diskusije razotkriju svoje uloge) • Koliko je bilo lako ili teško igrati različite uloge? Kako su zamišljali da izgleda osoba koju su igrali? • Da li je ova vežba na neki način ogledalo društvo? Kako? • Koja ljudska prava su u pitanju za svaku od uloga? • Kakvi se koraci mogu poduzeti da bi se ukazalo na nejednakost u društvu?

KARTICE SA ULOGAMA

Ti si nezaposlena samohrana majka	Ti si predsednik lokalnog ogranka političke partije koja je trenutno na vlasti
Ti si kći lokalnog direktora banke Na univerzitetu studiraš ekonomiju	Ti su vlasnik uspešne kompanije za uvoz - izvoz
Ti si mladić sa fizičkim invaliditetom i možeš da se krećeš samo u invalidskim kolicima	Ti si sedmogodišnja romska devojčica koja živi u naselju bez struje i vode
Ti si pedesetogodišnja nezaposlena žena sa srednjom stručnom spremom, koja je postala tehnološki višak nakon privatizacije preduzeća	Ti si kći američkog ambasadora u državi u kojoj trenutno živiš
Ti si HIV-pozitivan mladi narkoman	Ti si mlada muslimanka, čiji je brak ugovoren još dok si bila dete
Ti si sedamdesetogodišnja izbeglica koja živi u kolektivnom smeštaju	Ti si sredovečan beskućnik
Ti si bolestan sedamdesetogodišnjak sa prosečnom penzijom	Ti si mladi Rom/Romkinja sa nezavršenom osnovnom školom

Situacije i događaji

Pročitajte naglas sledeće situacije. Nakon što ste pročitali neku situaciju, sačekajte malo kako bi učesnici mogli da naprave korak napred i vide koliko su se pomerili u odnosu na ostale.

- Nikada se nisi susreo/la sa ozbiljnijim finansijskim poteškoćama
- Osećaš da se tvoj jezik, vera i kultura poštuju u društvu gde živiš
- Nisi nikada osećao/la diskriminaciju zbog svog porekla
- Možeš koristiti i imati koristi od interneta
- Osećaš da se tvoje sposobnosti cene i poštuju u društvu u kome živiš
- Možeš se zaljubiti u koga želiš
- Možeš kupiti novu odeću bar jednom u tri meseca
- Ne plašiš se za budućnost svoje dece
- Možeš da ideš na odmor u inostranstvo jednom godišnje
- Možeš da ideš u bilo koje pozorište ili bioskop barem jednom nedeljno
- Imaš adekvatnu socijalnu i zdravstvenu zaštitu prema svojim potrebama
- Imaš stan ili kuću koja odgovara potrebama tvoje porodice

Ja sam...

Materijal:	papir za svakog učesnika, olovka, flipčart, markeri
Veličina grupe:	max. 25 osoba
Trajanje:	u zavisnosti od veličine grupe od 30-60 minuta
Cilj vežbe:	<p>Shvatiti da svi imamo više identiteta Vežba doprinosi razvijanju sledećih:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stavova (o poštovanju razlika među ljudima i razvijanju osećaja ličnog identita) • Veština (prepoznavanje onoga što nam je zajedničko sa drugima, povezivanje našeg života sa tuđim životima) • Znanja (o sopstvenim identitetima i identitetima drugih, o sličnostima i razlikama među ljudima)
Aktivnosti:	
1. korak:	Neka svako napiše na papir deset puta: Ja sam... i neka završi rečenicu.
2. korak:	Tražimo sličnosti i razlike (ime, profesija, nacionalna pripadnost, ...). Učesnici čitaju svoje odgovore, oni se beleže bez komentara na FC (prvi identitet, pa drugi..)
3. korak:	Analiza: koji se identiteti najčešće javljaju? Koji su nam zajednički identiteti?
4. korak:	Grupisati odgovore u određene kategorije, napr. osobine (ja sam..vredna, ljubazna..), rodni identitet, porodična pripadnost (ja sam žena, ćerka..), profesija
5. korak:	Kako nas društvo najčešće kategoriše / grupiše (napr. prema polu, profesiji, starosti, nacionalnoj pripadnosti...)
6. korak:	Da li su neke kategorije privilegovane u odnosu na druge? Da li su neke grupe diskriminisane?
7. korak:	<p>Diskusija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Da li je teško odreći se nekog identiteta? • Da li se naši identiteti menjaju u toku vremena? • Šta se dešava kada ljude svedemo na samo jedan identitet?
8. korak:	Lične priče o tome, da li sam zbog pripadnosti određenoj grupi bila privilegovana ili diskriminisana?
9. korak:	Rezime vežbe

Napomena: 8. korak se može izostaviti

Kakav je tvoj stav?

Šta mislite o rasizmu i diskriminaciji? Koliko smo u stanju da branimo svoje stavove i da razumemo tuđe?

Vrsta aktivnosti:	Debata
Teme koje se obrađuju:	<ul style="list-style-type: none"> • Stereotipi, rasizam, antisemitizam, ksenofobija i netolerancija • Odgovornost za sopstvene postupke
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Osporiti stavove i mišljenja učesnika o rasizmu, antisemitizmu, ksenofobiji i netoleranciji • Podići svest učesnika o njihovoj društvenoj ulozi • Suprotstaviti različita mišljenja unutar grupe • Srušiti prepreke u komunikaciji i ohrabriti sve učesnike da iznesu svoje mišljenje
Vreme:	60 minuta
Veličina grupe:	10 do 40 osoba
Priprema:	<ul style="list-style-type: none"> • Flipčart i markeri, alternativno grafoskop • Lista izjava • Pre početka aktivnosti ispišite izjave na flipčartu ili na transparentu
Instrukcije:	
1.	Kažite učesnicima da zamisle da se na jednom kraju prostorije nalazi znak plus + a na drugom kraju minus - .
2.	Objasnite učesnicima da ćete sada čitati različite izjave. Oni koji se slažu sa njima treba da odu na plus stranu prostorije, oni koji se ne slažu, na minus stranu. Oni koji nemaju nikakvo mišljenje, treba da ostanu na sredini prostorije, ali oni nemaju pravo da debatuju.
3.	Pročitajte prvu izjavu.
4.	Kada su svi zauzeli svoje pozicije, zamolite one kod zida (na krajevima prostorije) da objasne ostalima zašto su izabrali tu poziciju. Treba da ubede ostale da su oni u pravu i da ostali stoga treba da im se pridruže.
5.	Odvojite između 5-8 minuta za ovu aktivnost.
6.	Kada su obe strane iznele svoje mišljenje, pitajte da li neko želi da promeni poziciju. Ako ima takvih, neka to urade.
7.	Pročitajte drugu izjavu/iskaz i ponovite ceo postupak.
8.	Kada su pročitani i prodiskutovani svi stavovi, pređite direktno na diskusiju.
Diskusija:	<p>Počnite sa sledećim pitanjima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kako ste se osećali za vreme vežbe? • Da li je bilo teško izabrati? Zašto? • Da li je bilo teško biti u sredini i ne govoriti? • Koje vrste argumenata su korišćeni – oni zasnovani na činjenicama ili oni koji su apelirali na emocije • Koji su argumenti bili efikasniji? • Ima sli sličnosti između stvarnog života i onoga što su ljudi uradili ili rekli za vreme ove vežbe? • Da li je vežba bila korisna?

<p>Saveti za facilitatora:</p>	<p>Poželjno je da sve učesnike jednako uključite u ovu aktivnost – pozovite one čutljive da kažu svoje mišljenje i zamolite one glasne da malo sačekaju. Sve izjave treba da budu kontroverzne. Važno je da to objasnite učesnicima na kraju diskusije.</p> <p>U zavisnosti od grupe, možete razviti diskusiju oko sledećih pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uprkos dvosmislenosti, u svakoj izjavi ima i zrnca istine. Objasnite da istu izjavu različiti ljudi tumače na različite načine i da se to dešava kod svake komunikacije. Normalno je takođe da ljudi razmišljaju drugačije i da se razlikuju po načinu razmišljanja. Ne moramo uvek sve stavove ili pozicije deliti na ispravne ili pogrešne. Mnogo je važnije poznavati i razumeti motivaciju koja je iza određene pozicije. • Koliko smo stvarno u stanju da slušamo tuđe argumente? Koliko smo dobri u pojašnjavanju sopstvenih stavova? Što smo neodređeniji to je veći rizik da ćemo biti pogrešno shvaćeni. • Koliko smo konzistentni u našim stavovima i idejama?
<p>Predlozi za nastavak:</p>	<p>Nije uvek jednostavno opredeliti se za nešto i zauzeti određen stav – ponekad je to i opasno. Ne smete međutim da se osećate sami, ima mnogo ljudi koji rade na izgradnji boljeg sveta. Uvek postoji nešto što i vi možete uraditi.</p> <p>Pokušajte da izlistate što više stvari pomoću kojih možete da poboljšate život manjinskih grupa u vašoj zajednici, da podržite ljudska prava u vašoj zemlji i inostranstvu i preduzmete neku akciju, ma kako malom vam se činila.</p>
<p>Neki primeri izjava:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalizam znači rat • Muškarci su veći rasisti od žena • Izbeglicama se daje kapom i šakom • Izbeglice nam oduzimaju poslove • Ljubav može da reši sve probleme • Mladi ljudi su na čelu rasističkih ispada • Strancima se daje i kapom i šakom. • Oni koji dolaze kod nas, moraju nam se prilagoditi. • Ko je narkoman, taj i krade! • Jevreji vole novac • Muškarci moraju da budu majstori u kući. • Homoseksualnost nije prirodna sklonost. • Ženama je mesto u kuhinji. • Stranci nam oduzimaju poslove. • Treba nam opet jak čovek na čelu države. • Stari ljudi su suviše tradicionalni. • Crkva je opijum za narod. • Pre je sve bilo bolje • Stranci – povratak umesto integracije • Manjine treba da se prilagođavaju većini • Naš obrazovni sistem obezbeđuje interkulturalne kompetencije • Naše škole prenose i učvršćuju postojeće stereotipe i predrasude o različitim kulturama

Linija istorije

Etnocentrizam, nacionalizam i ponekad i ksenofobija su česti nusprodukti u nastavi istorije. Mada igra važnu ulogu u socijalizaciji i formiranju identiteta pojedinaca, zbog načina na koji se predaje u školi, istorija često dovodi do izgradnje stereotipa i predrasuda o drugim narodima ili zemljama. Interkulturalna edukacija treba da promoviše savremeno čitanje istorije gde se uzimaju u obzir različite perspektive. Nikada ne postoji samo jedna istina i ovo pravilo je naročito primenljivo kod istorije. Čitanje ili upoznavanje sa tuđom istorijom pomaže nam da bolje razumemo sopstvenu istoriju.

Vrsta aktivnosti:	Diskusija
Teme koje se obrađuju:	Različito čitanje istorije i različito tumačenje istorijskih događaja Etnocentrizam i nacionalizam Empatija i promovisanje šire vizije sveta
Ciljevi:	Analizirati različito shvatanje istorije i nastave istorije Identifikovati sličnosti u našim obrazovnim sistemima Pobuditi zanimanje i empatiju za kulturu i istoriju drugih... Izgraditi kritičan stav prema sopstvenoj istoriji
Vreme:	30-60 minuta
Veličina grupe:	Bilo koja grupa
Priprema:	Pripremiti kalendar koji započinje sa 1500. godinom i završava se tekućom godinom. Koristiti veliku tablu ili nekoliko velikih listova papira.
Instrukcije:	Pozovite učesnike da razmisle o pet istorijskih događaja koji su veoma značajni za njihovu zemlju /narod/kulturu i da upišu na kalendar svoje ime kod odgovarajuće godine Kada su svi završili, upitajte učesnike zašto su ti datumi značajni, šta oni obeležavaju i zašto su ih odabrali
Diskusija:	Upitajte učesnike da li su bili iznenađeni izborom nekih događaja i da li su im ovi događaji bili poznati. Ako su neki događaji nepoznati, zamolite za objašnjenje. Razgovarajte o tome, kako i zašto učimo o nekim istorijskim događajima a o drugima ne
Saveti za facilitatora:	Ova vežba je pogodnija za mlađe grupe, naročite one multikulturalnog sastava iako je izvodljiva i u monokulturalnoj grupi. U takvoj grupi se može diskutovati o tome, zašto neke događaje pamtimo a druge ne i šta sve utiče na nas Možda je bolje da datume sami zapisujete, jer izlazak učesnika oduzima vreme
Varijacije:	1. Ova aktivnost se može uraditi i sa godišnjim kalendarom. U tom slučaju možete zamoliti učesnike da obeleže na kalendaru datume važnih praznika - crkvenih, državnih i ostalih. 2. Zalepite dužu krep traku na pod i obeležite na njoj vekove (napr. od 12. do 21. veka). Ova traka označava liniju istorije. Neka učesnici na stikere napišu godinu nekog istorijskog događaja i zalepe stiker na odgovarajuće mesto na liniji
Predlozi za nastavak:	Imajte uvek na umu da vam ljudi možda nisu ispričali celu priču. Budite kritični u odnosu na ono što čujete ili pročitate. Postavljajte uvek pitanja! Mi ne izgrađujemo svoje stavove prema drugima samo na osnovu onoga čemu nas formalno uče, naprimer na časovima istorije, već učimo i na neformalan način, iz onoga što nam ljudi pričaju, onoga što ljudi rade, iz viceva itd.. Ako vas interesuje kako se etnocentrizam odražava na vicevima i humoru, koristite aktivnost pod nazivom „Eurojoke Contest – Takmičenje za euro-vic“ na strani 76.

Moj ranac

Aktivnosti koje se odnose na sebe i migracije

<p>1. Migracije na primeru lokalne zajednice</p>	<p>Kao istraživački projekat ili zadatak za učenike ili učesnike obuke :</p> <p>Istražite, saznajte, ko je pre 50, 100 ili 200 godina stanovao u vašoj kući, vašem naselju. Koji narodi ili etničke grupe? Čime su se bavili, koliko ih bilo, gde su sada, čime se sada bave? Zašto su otišli???</p> <p>Izvori: popisi stanovništva (unazad 100 ili više godina ako ih ima), muzeji, istorijski zapisi</p>
<p>2. Vežba - "Moj ranac"</p>	<p>Ako bi morao da pobegneš iz svog mesta, iz svoje zemlje, koje su najvažnije stvari koje bi stavio u svoj ranac? Pošto je ranac mali, maksimalni broj predmeta je 10.</p> <p>Ova vežba je dobar uvod za razgovor sa učenicima nižih razreda o temi izbeglištva i migracija.</p> <p>Nastavak vežbe: Ako je brod kojim bežite zapao u oluju i iz ranca treba izbaciti jedan predmet (od deset), koji bi to predmet bio? Broj predmeta u rancu se može smanjivati tokom vežbe, dok u njemu ne ostane samo jedna stvar. Zašto ste se opredelili za tu stvar?</p> <p>Ova vežba doprinosi razvijanju empatije i pomaže učenicima da se užive u situaciju migranata.</p>

Moja priča

Naše živote određuje naše iskustvo. Neki događaji ili iskustva su međutim više uticali na naše živote. Ova aktivnost upoređuje iskustva i istražuje sličnosti i razlike unutar grupe.

Vrsta aktivnosti:	Individualni rad i grupna diskusija
Teme koje se obrađuju:	<ul style="list-style-type: none"> • Životne priče • Kulturološke razlike • Stvari koje utiču na živote učesnika a tiču se njihovih zemalja, kulture, religije ili porodice
Ciljevi:	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati empatiju i interesovanje za kulturu drugih učesnika • Izgraditi kritičan odnos prema sopstvenoj istoriji • Izgraditi svest o različitosti evropske istorije • Pomoći učesnicima da se bolje upoznaju
Vreme:	30 - 60 minuta
Veličina grupa:	Bilo koja
Priprema:	Kalendar nacrtan na velikom listu hartije ili na tabli, sa ucrtanim godinama. Prva godina treba da odgovara godini rođenja najstarijeg učesnika/ce, a poslednja je aktuelna godina.
Instrukcije:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zamolite učesnike da se sete tri „značajna & opštepoznata“ događaja, koji su obeležili njihove živote. Neka upišu svoje ime pored godine kada se taj događaj zbio. Ovaj događaj može da bude iz sfere politike, istorije, sporta, muzike itd. 2. Zatim zamolite učesnike da kažu ostalima zašto su im ovi datumi važni, šta oni simbolizuju i zašto su ga izabrali.
Diskusija:	<ul style="list-style-type: none"> • Pitajte ostale učesnike da li su bili iznenađeni izborom nekih datuma ili događaja i da li su im oni bili poznati. • Interesantno je možda diskutovati i o tome, zašto su nam neki događaji važniji od drugih, kako i na osnovu čega biramo te događaje.
Saveti za facilitatora:	<p>Ova aktivnost je pogodna za svaku grupu i za svako mesto. Ako radite sa lokalnom grupom, ova aktivnost pomaže učesnicima da shvate da iako žive u istoj ulici, različiti ljudi različito ocenjuju značaj istog događaja. Sa druge strane, verovatno će se videti, da su svi ljudi, bez obzira na poreko ili obrazovanje, jednako reagovali na određene događaje.</p> <p>U multikulturalnoj grupi je ova aktivnost korisna jer pokreće razmišljanje o događajima iz nedavne prošlosti i kulturološkim uticajima i ohrabruje ljude da pokazuju veće poštovanje prema uverenjima i stavovima drugih. Kalendar može biti zanimljiviji, ukoliko učesnici dodaju svoje fotografije ili crteže. Ako trening ili seminar traje više dana, ovaj kalendar može ostati na zidu i koristiti u različitim prilikama.</p> <p>Preporučuje se da se ova aktivnost izvodi nakon aktivnosti na strani 125 „<i>Moje detinjstvo</i>“</p>
Predlozi za nastavak:	Naši životi nisu određeni samo načinom našeg života, događajima čiji smo sudionici, već i našom porodicom i njenom istorijom. Da li znate odakle su došli vaši roditelji ili njihovi roditelji? Možda se smatrate Mađarom ili Slovakom, a ustvari ste mešavina različitih naroda. Saznajte o tome nešto više kroz aktivnost „ <i>Porodično stablo – Tree of Life</i> “ na strani 173.

Pogodi ko nam dolazi na večeru?

**Da li ste gledali istoimeni film u kome igraju Spencer Tracy i Katherine Hepburn?
Možda ste bili premladi kada se film pojavio.
Ali, nikada nije kasno da se upoznate sa ovim filmom.**

Vrsta aktivnosti:	Igranje uloga, akvarijum
Teme koje se obrađuju:	<ul style="list-style-type: none"> • Stereotipi, predrasude i diskriminacija • Prenošnje predrasuda u procesu socijalizacije i edukacije • Suočavanje sa konfliktnom situacijom
Ciljevi:	<ul style="list-style-type: none"> • Analizirati poruke koje smo primili od naše porodice o ljudima različitog kulturnog i socijalnog porekla • Analizirati vrednosti sadržane u ovim porukama • Razviti svest o ulozi porodice u prenošenju društvenih vrednosti
Vreme:	45 minuta
Veličina grupe:	Bilo koja, minimum 8 učesnika
Priprema:	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremiti kartice sa uputstvima za igranje uloga • Notes i olovka za posmatrača
Instrukcije:	<p>Objasnite grupi da je ovo igranje uloga (<i>role-play</i>) kojoj je cilj da istraži ulogu porodice u prenošenju predstava o ljudima koji pripadaju drugim kulturnim ili društvenim grupama.</p> <p>Nađite 4 volontera (2 muška i 2 ženska volontera) koji će igrati uloge i 4 specijalna posmatrača (opservera). Ostali iz grupe su obični posmatrača.</p> <p>Recite svakom od specijalnih posmatrača da posmatra samo jednog „glumca“ i beleži sve njegove argumente. Odlučite, ko će koga posmatrati.</p> <p>Dajte po jednu karticu sa instrukcijama svakom „glumcu“ i ostavite im 2-3 minute da pročitaju ulogu i da razmisle o njoj.</p> <p>Pripremite scenu: postavite četiri stolice u polukrug i objasnite učesnicima da je ovo dnevna doba jedne kuće i da će posmatrati diskusiju u jednoj porodici. Dajte signal (lupite rukama) za početak igre.</p> <p>Na vama je da odlučite koliko će trajati igranje uloga i kada ćete je završiti. To zavisi od toka igre i 15 minuta je najčešće optimalno vreme. Dajte jasan znak za završetak igre.</p>
Diskusija:	<p>Na početku diskusije postavite pitanje glumcima, kako su se osećali. Zamolite zatim specijalne posmatrača da pročitaju argumente koje su koristili glumci da bi ubedili ostale.</p> <p>Uključite zatim celu grupu u diskusiju postavljajući neka od sledećih pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Da li su ovi argumenti slični onima koje ste čuli u svojoj porodici? • Da li bi situacija bila drugačija da je mladić bio belac? • Da li su ovakvi konflikti mogući danas, ili pripadaju prošlosti? • Da li ste vi ili vaši poznanici bili suočeni sa sličnom situacijom?

<p>Saveti za facilitatora:</p>	<p>Ukoliko grupa poznaje pravila igranja uloga, nisu potrebne nikakve dodatne instrukcije. U suprotnom, treba objasniti učesnicima da igranje uloga i gluma nisu isto. Kada igramo uloge, mi ostajemo ono što jesmo, i prikazujemo prethodno određene uloge ili stavove dok kod glume tumačimo karaktere koji su drugačiji nego mi. Stoga naglasak kod igranja uloga nije na dramatizaciji i glumi već u prikazivanju i istraživanju određene uloge ili stava.</p> <p>Ako procenite da opisi ne odgovaraju vašoj stvarnosti, slobodno ih promenite. Možete uvesti i nove uloge.</p> <p>Ova aktivnost se može lako prilagoditi različitim društvenim i kulturološkim situacijama. Prijatelj koji dolazi na večeru ne mora biti Afroamerikanac, on može biti i jevrejin, katolik, musliman, može biti osoba sa invaliditetom, izbeglica, nezaposlena osoba, osoba koja ima niže obrazovanje itd..</p>
<p>Predlozi za nastavak:</p>	<p>Ako hoćete dalje da istražujete svoje stavove i odnose prema ljudima drugačijeg etničkog prekla, uradite aktivnost na strani 78 - <i>Evropski voz</i>.</p> <p>Koliko smo stvarno otvoreni prema drugačijim ljudima? Saznajte koliko je u praksi teško biti tako tolerantan kako bi to želeli.</p>

Kartice sa opisom uloga (za učesnike)

Ćerka

Odlučili ste da se suočite sa svojom porodicom i kažete im da ste rešili da živite sa svojim prijateljem koji je Afroamerikanac.

Situacija:

Vi započinjete igranje uloga. Objavljujete svojoj porodici da želite da živite sa svojim prijateljem koji ima crnu boju kože. Pokušajte da odbranite svoju odluku i naglasite da ste rešeni da se borite protiv predrasuda koji se odnose na zajednički život mladih ljudi, naročito mladih ljudi različitog porekla.

Majka

Vaša ćerka ima crnog prijatelja sa kojim je u vrlo bliskoj vezi.

Situacija:

Jako volite svoju ćerku, ali vam nije jasno kako je mogla to da vam učini. Podržavate muža u svemu što kaže. Ne pretite ćerci, ali jasno pokazujete da ste tužni i pogođeni onim što vam je učinila. Smatrate da će Afroamerikanac napustiti vašu ćerku i da će ona patiti zbog toga.

Stariji brat

Vaša sestra ima prijatelja Afroamerikanca sa kojim je u veoma bliskoj vezi.

Situacija:

U principu ne marite da li vaša sestra izlazi sa Afroamerikancem i ustvari vi branite pravo ljudi da slobodno odlučuju o svojim vezama. Pa ipak, kada vam majka kaže, da će mladić verovatno napustiti vašu sestru, vi počinjete da verujete u to da je on iskorišćava. Pokazujete svoju brigu i želite da zaštitite sestru.

Otac

Vaša ćerka ima prijatelja Afroamerikanca sa kojim je ušla u veoma blisku vezu.

Situacija:

Vi ste autoritet u kući i ne odobravate vezu vaše ćerke. Vi zastupate moralne stavove većine i brinete o tome šta će ljudi reći. Ne vidite sebe kao rasistu, ali kada se vaša ćerka udaje za Afroamerikanca, to je nešto savim drugo. Zamislite da ste strog otac i diskutujte onako, kako bi on to uradio.

Pozdravi na različitim jezicima

Cilj aktivnosti:	Povećanje interkulturalne osjetljivosti i znanja, naučiti pozdrave i neke jednostavne izraze na različitim jezicima
Materijal:	Samo radni list sa pozdravima. Poželjno je da učenici dopunjuju radni list u toku vežbe
Potrebno vreme:	10-15 minuta
Prvi korak:	Pitajte učesnike, znaju li koliko ljudi živi na zemlji (oko 7 milijardi) i koliko jezika oni koriste (oko 2800 jezika). Pitajte zatim učenike, znaju li koliko jezika se koristi u njihovom mestu?
Drugi korak:	Pitajte učenike, šta misle o tome, koliko jezika zajedno ukupno znaju?
Treći korak:	Prebrojte koliko jezika učenici zaista znaju
Četvrti korak:	Pozovite učenike da izgovore pozdrave i osnovne fraze na jeziku koji znaju Neka ostali glasno ponavljaju te pozdrave
Peti korak:	Podela radnog lista i diskusija

Radni list

Jezik	Zdravo (neformalno)	Dobar dan, dobro jutro	Dobrodošao/ dobrodošli	Kako ste? Kako si? (neformalno)	Moje ime je Zovem se... Ja sam...	Reči koje smo preuzeli
Engleski	Hello / Hi	Good day	Welcome	How are you?	My name is.. I am...	Ček, vikend, klub, sport, šoping, start, imidž, softver, hardver, meč, parking, dok, džemper, tenk, film, tinejdžer...
Nemački	Hallo / Grüß dich Tag	Guten Tag Guten Morgen	Willkommen	Wie geht es Ihnen? Wie geht es dir?	Mein Name ist... Ich heisse... Ich bin...	Hamburger, buter, lampa, vaga, pegla, lajtmotiv, šraf, moler, ceh, majstor, farba, šalter, šminka...
Ruski	Zdravstvuite	Dobry den	Dobro pozhalovat	Kak dyela? Kak vashi dyela? Kak ono?	Menia zovut...	Car, stepa, boršč, samovar, zapeta, brak, dvojniki, nagrada
Turski	Merhaba Selam	Günaydin		Nasilsiniz?	Adim	Jogurt, pilaf, avlija, divan, baklava, jastuk, bunar, pamuk, papuča, kazan, kula, džem, šal, džezva, pita, rakija, šećer, tavan, torba, hajduk, zanat, ćufte, ćuprija, burek, komšija, barjak...

Jezik	Zdravo (neformalno)	Dobar dan, dobro jutro	Dobrodošao/ dobrodošli	Kako ste? Kako si? (neformalno)	Moje ime je Zovem se... Ja sam...	Reči koje smo preuzeli
Mađarski	Szia / Üdvözlom / Szervusz	Jónapot / Jó napot kivánok	Üdvözlünk	Hogy van? Hogy vagy?	A nevem... ..vagyok	Paprika, kuvas (pas), husar...
Romski (arlijski, lovari)	Majmištorro (kratak pozdrav koji se može koristiti u svakoj prilici i bilo koje doba dana)	Lačo dives / Lačo đes	Lače areslan / Lače aresle	Sar sen? Sar san?	Mungrro anav si... Akharav man... Me sem...	Lova, dilo...
Arapski (moderni, standardni)	Marhaba Ahlan	Al salaam a'alaykum	Ahlan wa sahlan	Kaif alhal?	Ismi	Algebra, sirup, admiral...
Češki	Nazdar / Ahoj / Čus / Čau	Dobry den	Vitejte / Vitej	Jak se mate? Jak se maš?	Jmenuji se	Robot, spis, čitanka, pištolj, sklek, plin...
Italijanski	Salve / Ciao	Buon giorno	Benvenuti	Come sta? Come stai? Come va?	Mi chiamo	Brokoli, studio, opera, gala, bandit, vulkan, tempo, balkon, tenor, fašizam, mafija...
Francuski	Salut	Bonjour	Bienvenue	Comment allez-vous? Comment vas-tu?	Mon nom Je m'appelle	Tost, turnir, avenija, mašina abažur, bulevar, banalan, žanr, žargon, liker, masaža...
Kineski	Ni hao Nin hao	Za chen hao	Huan ying	Ni hao ma?	Wo-duh ming-d'zih	Šaman, wok, tajkun, ping pong...
Portugalski	Ola / oi	Bom dia		Como esta?	Meu nome	Albino, pagoda
Švedski	Hej / Heksan / Halla / Tja	God dag		Hur ar det?	Mitt namn	Slalom, ski...
Rumunski	Salut	Buna ziua	Bun venit	Ce mai faci?	Numele meu este	
Španski	Hola / Buenas	Buenas dias		Como esta? Como estas?	Me llamo	Rodeo, kanibal, hacienda, hunta, cigara...
Slovački	Ahoj / Nazdar	Dobry den	Vitaj, vitajte	Ako sa mate? Ako sa maš?		

Kartice sa pozdravima na 16 jezika

(kao deo igre pozdravljanja na kraju časa / radionice / obuke).

Uputstvo:

učesnici izvlače kartice i pozdravljaju se na način koji je opisan na njihovoj kartici

Engleski	Hello / Hi	Zdravo (neformalni pozdrav)
Nemački	Hallo / Grüß dich	Zdravo (neformalni pozdrav)
Ruski	Zdravstvuite	Zdravo (neformalni pozdrav)
Turski	Merhaba / Selam	Zdravo (neformalni pozdrav)
Mađarski	Szia / Szervusz	Zdravo (neformalni pozdrav)
Romski (arlijski, lovari)	Majmištorro	Kratak pozdrav koji se može koristiti u svakoj prilici i bilo koje doba dana
Arapski (moderni, standardni)	Marhaba / Ahlan	Zdravo (neformalni pozdrav)
Češki	Nazdar / Ahoj / Čus / Čau	Zdravo (neformalni pozdrav)
Italijanski	Salve / Ciao	Zdravo (neformalni pozdrav)
Francuski	Salut	Zdravo (neformalni pozdrav)
Kineski	Ni hao / Nin hao	Zdravo (neformalni pozdrav)
Portugalski	Ola / oi	Zdravo (neformalni pozdrav)
Švedski	Hej / Heksan / Halla / Tja	Zdravo (neformalni pozdrav)
Rumunski	Salut	Zdravo (neformalni pozdrav)
Španski	Hola / Buenas	Zdravo (neformalni pozdrav)
Slovački	Ahoj / Nazdar	Zdravo (neformalni pozdrav)

Pozdravljanje

Vreme:	15 min
Veličina grupe:	više od 10 osoba
Priprema:	Napravite kopije listića, isecite ih, ispresavijajte i stavite u šešir. Trebaće vam po 1 papirić po osobi.
Uputstvo za rad:	Zamolite učesnike da izvuku po jedan listić i da ga ne pogledaju dok svi ne budu imali po jedan. Na vaš znak učesnici ustaju sa stolica, pročitaju šta piše na listiću, kreću se po sobi i pozdravljaju se sa svima na način naveden na listiću.

Listići za isecanje i savijanje:

Zagrlite drugu osobu i poljubite je u obraz 3 puta	Zagrlite drugu osobu i poljubite je u obraz 2 puta
Zagrlite drugu osobu i poljubite je u obraz 4 puta	Sastavite dlanove kao za molitvu i naklonite se osobi nasuprot vama
Pozdravite se trljanjem noseva	Zagrlite drugu osobu toplo i srdačno
Rukujte se sa drugom osobom čvrsto i jakim stiskom	Rukujte se sa drugom osobom veoma blagim stiskom i držite odstojanje od oko 0,5 m
Pljesnite rukama, a potom se udarite (po) bokovima	Podignite desnu ruku iz lakta sa dlanom unapred negde do visine desnog ramena/uha

Napomene za voditelja/-ku radionice:

Ova igra je zamišljena kao laki „ledolomac“ u grupi koja se još ne poznaje dobro. Napominjemo da joj namera svakako nije da potvrdi stereotipe. Kratka diskusija nakon igre o reakcijama učesnika bi trebala da ih uveri da nije u pitanju potenciranje stereotipa i mogla bi da bude dobar uvod u sledeću aktivnost.

Možete pitati sledeće:

- Možete li da pogodite odakle potiču ovi različiti pozdravi?
- U kojoj meri oni predstavljaju stereotipe? tj. da li npr. svi Nemci imaju jak stisak pri rukovanju?
- Koji pozdravi su vam bili (ne)prijatni i zašto?
- Da li ste ikada bili u neprijatnoj situaciji u inostranstvu kada je neko npr. krenuo da vas poljubi tri puta u obraz, a vi ste uzmaknuli nakon 2 poljupca jer niste znali kakav je tamo običaj?

NAPOMENA: Učesnici će tražiti da saznaju odakle potiču različiti načini pozdravljanja. Tražite da pogode. U protivnom, **evo odgovora:**

**Zagrlite drugu osobu i
poljubite je u obraz 3 puta.
HOLANDIJA/ BELGIJA/ SRBIJA**

**Zagrlite drugu osobu i
poljubite je u obraz 2 puta.
PORTUGAL/ ŠPANIJA**

**Zagrlite drugu osobu i
poljubite je u obraz 4 puta.
PARIZ**

**Sastavite dlanove kao za molitvu i
naklonite se osobi nasuprot vama.
JAPAN**

**Pozdravite se
trljanjem noseva.
INUITI, tj. ESKIMI**

**Zagrlite drugu osobu
toplo i srdačno.
RUSIJA/ PALESTINA**

**Rukujte se sa drugom osobom
čvrsto i jakim stiskom.
NEMAČKA**

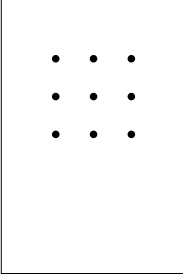
**Rukujte se sa drugom osobom
veoma blagim stiskom i držite odstojanje od oko 0,5 m.
ENGLESKA**

**Pljesnite rukama,
a potom se udarite (po) bokovima.
JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA**

**Podignite desnu ruku iz lakta sa dlanom unapred
negde do visine desnog ramena/uha.
INDIJANCI (HAUG!)**

Problem devet tačaka

Jednostavna i kratka vežba koja nam ukazuje na ograničenja u našem razmišljanju, ali demonstrira i metodu rešavanja problema, kao jednu od metoda u interkulturalnom učenju.

Šta vam je potrebno:	<p>Za svakog učesnika po jedan list papira sa sledećim crtežom:</p> <div style="text-align: center;"> </div>
Veličina grupe:	Nije bitna
Trajanje aktivnosti:	Oko 15 minuta
Korak po korak:	<ul style="list-style-type: none"> • Dodajte svakom učesniku po jedan crtež sa 9 tačaka. • Zamolite ih da, svako za sebe, poveže devet tačaka sa četiri prave linije, bez podizanja olovke sa papira. (Olovku mogu da podignu sa papira tek nakon što su završili crtanje četiri povezane, prave linije). • Nakon nekog vremena upitajte da li je neko od učesnika došao do rešenja i proverite kako su to uradili. • Jedini način da se ovo reši je produžavanjem dve linije izvan zamišljenog kvadrata koji čine 9 tačaka: • Linija počinje npr. u gornjem levom uglu i ide dijagonalno do donjeg desnog ugla. • U tački donjeg desnog ugla počinjemo drugu liniju horizontalno na levo, i izlazimo izvan donje leve tačke. • Počinjemo treću liniju izvan kvadrata i povezujeemo je sa drugom tačkom u prvoj koloni, i zatim drugom tačkom u prvom redu, i ponovo izlazimo izvan kvadrata. • Četvrtu liniju počinjemo ponovo izvan kvadrata, tačno iznad gornjeg desnog ugla i povlačimo je pravo na dole.
Pitanja za razmenu (refleksija)	<ul style="list-style-type: none"> • Istražujte sa vašim učesnicima zašto je teško naći rešenje ovog zadatka. • Izvedite zaključak da ljudi često imaju ograničenu perspektivu u odnosu na pojedine stvari, i da ponekad treba da izađemo izvan granica („izvan okvira“), posebno kada se bavimo interkulturalnim učenjem. • Naša uobičajena perspektiva, kreirana pod uticajem određene kulture, može ponekad biti ograničenije prilikom nalaženja rešenja u interkulturalnom okruženju. U tim situacijama treba imati i širu perspektivu.
Ova metoda u praksi	<p>Ova metoda se pokazala kao vrlo dobra, posebno kao deo kraćeg predavanja o interkulturalnom učenju, koje možete kreirati kao kombinaciju kratkih vežbi i teorije, gde vežbe podstiču razumevanje poruke koju iznosite u teorijskom delu. Ponekad ovo učesnicima može izgledati i preterano jednostavno – što u suštini i jeste – tako da se potrudite da ne preterate sa davanjem različitih značenja ovoj jednostavnoj vežbi.</p>

Tražimo sličnosti i otkrivamo različitosti

Da li je teško naći nekog ko misli i oseća kao vi?

Vrsta aktivnosti:	Upitnik, diskusija u plenumu
Teme koje se obrađuju:	<ul style="list-style-type: none"> • Lični identitet • Prihvatanje različitosti • Svi smo različiti i svi smo jednaki
Ciljevi:	<ul style="list-style-type: none"> • Otkriti raznolikost unutar grupe • Razviti veštine komunikacije • Bolje međusobno upoznavanja učesnika i stvaranje dobre grupne atmosfere
Vreme:	20 minuta
Veličina grupa:	10+
Priprema:	Pripremiti po jednu kopiju upitnika i olovku za svakog učesnika
Instrukcije:	Zamolite učesnike da popune upitnik i da zatim nađu još jednu osobu koja ima iste odgovore na sva pitanja. Ako nema takve osobe, neka nađu nekog ko je dao identične odgovore na pet pitanja. U najgorem slučaju, neka nađu nekog sa dva identična odgovora!
Diskusija:	<p>Pitajte učesnike da li im se dopala ova aktivnost i zašto im se dopala? Zatim ih upitajte šta su naučili i nakon toga ih pitajte sledeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ko je pronašao osobu koja je na isti način odgovorila na svih pet pitanja / na četiri pitanja / tri pitanja? • Kakve su razlike u grupi u pogledu verske pripadnosti, ukusa itd...? • Ako se toliko razlikujete, kako ćete kao grupa raditi zajedno?
Predlozi za nastavak:	<p>Uvod u temu vrednosti: to je ono što nam je važno, vredno, ono što cenimo kod sebe i drugih.</p> <p>Ljudi koji su različiti su često diskriminisani zbog toga. Ako hoćete da istražite kako je biti deo većine ili manjine, možete da izvedete aktivnost "Odd one out" na strani 131. Upišite odgovore na postavljena pitanja i pokušajte zatim da nađete osobu koja ima iste odgovore na sva pitanja. Ako nema takve osobe, pokušajte da nađete osobu koja daje pet/četiri /ili tri/ili dva ista odgovora. A možda ste jedinstveni?</p>

UPITNIK

	Pitanje	Odgovor	Osoba koja daje iste odgovore
1.	Rođen/na sam u ...		
2.	Nacija kojoj pripadam je ...		
3.	Vera kojoj pripadam je ...		
4.	Moj omiljeni pisac je ...		
5.	Kod ljudi najviše cenim ...		

U mojoj porodici

Ciljevi:	<ul style="list-style-type: none"> • Upoznavanje sa različitim porodičnim kulturama i vrednostima • Uočavanje sličnosti i razlika među učesnicima u odnosu na kulturne vrednosti
Materijal za rad:	Papiri formata A4, veliki flipčart papiri, bojice i flomasteri, lepak i makaze
Trajanje aktivnosti:	90 minuta
Opis aktivnosti:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zamolite učesnike da svako kaže prvu asocijaciju na reč porodica, zapišite njihove odgovore na flipčart 2. Svakom učesniku/ci dajte 2 papira formata A4 i zamolite ih da svako za sebe nacрта svoju porodicu kako želi. Recite im da mogu da crtaju članove porodice, da mogu da nacrtaju simbol, geometrijske oblike, šta god žele, ali da predstave svoju porodicu 3. Posle 10 minuta recite im da se sete 3 najvažnije stvari (za njih)-tri najvažnije vrednosti koje su dobili u svojoj porodici i da ih zapišu na drugi papir. Mogu da ih zapišu kao pojedinačne reči, kao moto ili kao poslovice, mogu da ukrase papir ako žele 4. Posle 10-15 minuta, kada svi završe, zamolite ih da ustanu i krenu u šetnju po prostoriji u kojoj radite, razgledajući crteže i zapisane vrednosti jedni drugih 5. Recite im da dok se šetaju treba da pogledaju šta su drugi uradili, mogu da pitaju šta ih zanima i da probaju da vide što više tuđih crteža 6. Posle 10 minuta recite im da stanu i krug i da izaberu sebi para, nekoga za koga smatraju da ima crtež ili vrednosti koje su zapisane koje se <u>najviše razlikuju od njihovog</u> 7. Neka svaki par nađe mesto u prostoriji i neka sednu da razgovaraju. Recite im da svaki član para ima 5 minuta da govori. U toku razgovora, neka jedni drugima ispričaju o svojoj porodici: a. Koliko članova ima? b. Odakle su im roditelji? c. Kakvi su odnosi u porodici(muško-ženski; odrasli-deca)? d. Koji se običaj neguje u porodici? e. Koje su 3 vrednosti / najvažnije stvari naučili u porodici? 8. Posle 10 minuta, neka svaki par kaže u par rečenica najzanimljivije šta su saznali jedan / na o drugom/oj. 9. Otvorite diskusiju u velikoj grupi: a. Da li su toliko slični/različiti koliko su mislili? b. Da li su otkrili nešto o sebi i drugima o čemu nisu razmišljali? c. Koliko vrednosti koje su naučili u porodici utiču na njihovu percepciju realnosti? d. Da li nas porodice i porodična kultura definišu i na koji način? e. Da li nas ograničavaju ili sputavaju? 10. Za kraj pola grupe neka na veliki flipčart zalepi crteže porodica i napravi porodično stablo grupe. Druga polovina neka na drugi flipčart zapiše, ili zalepi papire sa vrednostima i napravi spisak porodičnih mudrosti. Kada završe, oba flipčarta zakačite negde u prostoriji.
Napomena za voditelja:	Važno je da učesnici shvate koliko nas porodična kultura definiše, bilo da njene vrednosti prihvatamo ili im se opiremo. Takođe je važno da uvide i da kada deluje da imamo isto / slično poreklo ne znači da delimo iste vrednosti, i obrnuto.